

504

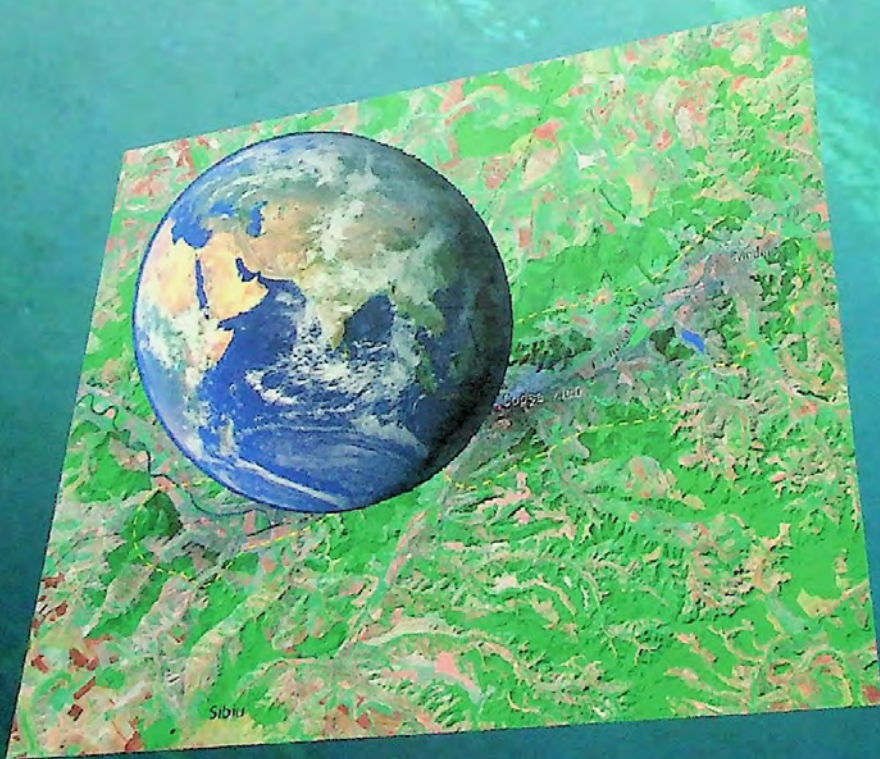
B 24

DAN BĂLTEANU

MIHAELA ȘERBAN

MODIFICĂRILE GLOBALE ALE MEDIULUI

O EVALUARE INTERDISCIPLINARĂ
A INCERTITUDINILOR

Coperta de: VIOREL CHENDEȘ
Reproducere fotocopertă: imagini satelitare NASA și UNEP

594
DAN BĂLTEANU

MIHAELA ȘERBAN

MODIFICĂRILE GLOBALE ALE MEDIULUI

O EVALUARE INTERDISCIPLINARĂ A INCERTITUDINILOR

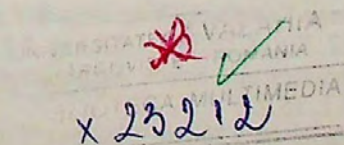
Donatie pentru Biblioteca
Facultății de Științe Umaniste,
Băneasa.

Dan Bălțeanu

03 2009

Redactor: Călin DIMITRIU
Tehnoredactor: Damian AVRINTE

I.S.B.N. 973-570-297-5

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
DAN BĂLTEANU, MIHAELA ȘERBAN
Modificările globale ale mediului. O evaluare
interdisciplinară a incertitudinilor / Dan Bălțeanu,
Mihaela Șerban -

București: Editura CNI Coresi, 2005

Bibliogr.

ISBN 973-570-297-5

613.24:616.379-008.64

641.55:616.379-008.64

© Editura C.N.I. „Coresi“ S.A., 2005
Dan Bălțeanu, Mihaela Șerban

Mulțumim următoarelor instituții și edituri pentru acordarea dreptului de a reproduce unele figuri și grafice, în regim de copyright:

IGBP (International Geosphere-Biosphere Programme): Fig. 1.1, Fig. 1.2, Fig. 2.7, Fig. 4.3, Fig. 4.11, Fig. 4.14, Fig. 4.17, Fig. 4.22, Fig. 4.32, Fig. 4.33, Fig. 4.43.

NASA (US National Aeronautics and Space Administration): Planșele 1.2, 2.1, 2.2, 4.2, 5.1, 5.2, 6, 7.1, 7.2, 10.2, 15.1, 15.2.

IPCC (Intergovernmental Panel on Climate Change): Fig. 4.2, Fig. 4.13, Fig. 4.16, Fig. 4.18, Planșa 3.

UNEP (United Nations Environmental Programme): Planșele 13.1, 14.1, 14.2, 14.3.

ESA (European Space Agency): Planșele 1.1, 4.1, 8.1, 8.2, 10.1.

EM-DAT: The OFDA/CRED International Disaster Database

Routledge, Taylor & Francis Books: Fig. 3.2, Fig. 3.3, Fig. 4.8.

CUPRINS

Introducere.....	9
1. Cercetarea interdisciplinară a modificărilor Sistemului Terestru.....	11
1.1. Programe globale de cercetare a modificărilor globale ale mediului.....	11
1.2. Sisteme globale de observare și monitoring ale Terrei	19
2. Terra – o planetă transformată de activitățile umane	22
2.1. Antroposfera.....	22
2.1.1. Diferențierile presiunii antropice pe Terra.....	23
2.1.2. Tranziția demografică	26
2.1.3. Globalizarea preocupărilor pentru creșterea excesivă a populației.....	27
2.2. Activitățile antropice în Holocen	29
2.3. Etapele de globalizare ale activităților umane.....	30
2.3.1. Trăsăturile globale ale urbanizării.....	31
2.4. Perioada Antropocenă	32
3. Trăsăturile Sistemului Terestru	34
3.1. Elemente dimensionale	34
3.2. Variabilitatea temporală și spațială a surselor de energie	35
3.3. Relieful terestru	38
3.3.1. Relieful continentelor.....	40
3.3.2. Relieful oceanelor	42
3.4. Atmosfera	43
3.4.1. Structură, evoluție, dinamică	43
3.4.2. Diferențierea pe glob a temperaturii și a precipitațiilor	46
3.4.3. Masele de aer și circulația atmosferică globală.....	47
3.4.4. Diferențierea zonală a climei	51
3.5. Hidrosfera.....	53
3.5.1. Apa stocată în ghețari.....	55
3.5.2. Diferențieri regionale ale resurselor de apă regenerabile....	56
3.6. Biosfera	58
4. Modificări sistemice și cumulative	62
4.1. Modificări sistemice.....	62
4.1.1. Schimbările globale ale climei. Efectul de seră și tendințele actuale de încălzire a climei	62
4.1.2. Reducerea stratului de ozon	79
4.1.3. Modificarea ciclurilor biogeochimice	82
4.1.4. Modificările ciclului hidrologic și ale resurselor de apă.....	87

4.1.5. Ridicarea nivelului Oceanului Planetar.....	91
4.1.6. Modificarea circulației termohaline	98
4.1.7. Intensificarea fenomenului EL NIÑO	101
4.2. Modificări cumulative	103
4.2.1. Modificările cuverturii terestre și ale utilizării terenurilor.....	104
4.2.2. Despăduririle și influența modificărilor climatice asupra pădurilor	108
4.2.3. Deșertificarea	113
4.2.4. Intensificarea furtunilor de praf	118
4.2.5. Degradarea ecosistemelor și reducerea biodiversității.....	123
4.2.6. Impactul modificărilor globale ale mediului asupra ariilor protejate	128
4.2.7. Eroziunea solurilor.....	132
4.2.8. Poluarea mediului	138
4.2.9. Diferențieri regionale în degradarea terenurilor prin eroziune și poluare.....	149
4.3. Legături conective, procesele de tip teleconectiv și sindromuri ale modificărilor globale	154
4.3.1. Conceptul de sindrom al modificărilor globale.....	155
5. Hazarde și riscuri locale, regionale și globale	159
5.1. Definierea unor termeni și clasificarea hazardelor.....	159
5.2. Diferențieri regionale ale hazardelor naturale și antropice.....	167
5.3. O strategie internațională pentru reducerea efectelor dezastrelor	169
5.4. Prevenirea și atenuarea impactului hazardelor asupra societății. Aspecte globale.....	171
5.5. Hazarde globale, praguri și salturi în evoluția Sistemului Terestru	176
5.5.1. Tendințele actuale ale fenomenelor extreme	181
5.5.2. Încălzirea climei și intensificarea fenomenelor hidrometeorologice extreme	183
6. Dezvoltarea durabilă în context global	189
6.1. Relațiile om-mediul	189
6.2. Diferențieri spațiale ale modificărilor mediului	190
6.3. Orientări actuale în cercetarea geografică a modificărilor mediului.....	192
6.4. Dezvoltarea durabilă	195
6.4.1. Dezvoltarea durabilă în context global	195
6.4.2. Evaluări cantitative. Niveluri de dezvoltare durabilă	197
6.4.3. Încălzirea climei și dezvoltarea durabilă.....	199
Anexe.....	203
Bibliografie.....	215
Summary	225

CONTENTS

Introduction	9
1. Interdisciplinary research of Earth System changes.....	11
1.1. International research programmes of global environmental change	11
1.2 Global monitoring and observation systems	19
2. The Earth - a planet altered by human activity.....	22
2.1. The Anthroposphere.....	22
2.1.1. Differences in human pressure on the Earth	23
2.1.2. The demographic transitions.....	26
2.1.3. Globalisation of concerns for excessive population growth	27
2.2. Human activities in the Holocene	29
2.3. Stages of human activity globalisation.....	30
2.3.1. Global features of urbanisation	31
2.4. The Anthropocene.....	32
3. Characteristics of the Earth System	34
3.1. Dimensional elements	34
3.2. Temporal and spatial variability of energy sources.....	35
3.3. Landforms	38
3.3.1. The continents.....	40
3.3.2. The ocean floor	42
3.4. The Atmosphere	43
3.4.1. Structure, evolution, dynamics.....	43
3.4.2. Global disparities in temperature and precipitation	46
3.4.3. The air masses and atmospheric circulation on the Globe	47
3.4.4. Zonal climatic differences.....	51
3.5. The Hydrosphere.....	53
3.5.1. Glacier-embedded water	55
3.5.2. Regional disparities in renewable water resources	56
3.6. The Biosphere	58
4. Systemic and cumulative changes	62
4.1. Systemic changes	62
4.1.1. Global climate change. The green-house effect and current trends in global climate warming	62
4.1.2. Depletion of the ozone layer	79
4.1.3. Changes in the biogeochemical cycles.....	82